

Kallelse till SVIFs höstmöte 2005

Härmed kallas till ett innehållsrikt och omfattande höstmöte! Vi träffas tisdagen den 25 oktober 2005, kl. 18.00 på Statens ljud- och bildarkiv, Valhallavägen 98 på Östermalm.

Kommunikationer: T-bana till Karlaplan eller (närmare) buss 4 eller 42 till Garnisonen.

Programmet blir omfattande. Först erbjuds vi en guidad visning av det spännande och innehållsrika arkivet och därefter föreläser historikern Nils-Olof Zethrin under rubriken "*Film och boxning under 1920-talet*". Zethrin arbetar för närvarande på Ungdomsstyrelsen och håller även på att slutföra en avhandling om mellankrigstiden idrott sett ur ett underhållningsperspektiv.

Efter föreläsningen erbjuds förtäring i form av en buffé till en kostnad av 100 kr.

Den som avser att närvara måste meddela detta till klubbmästare Ulla Jansson (0174-41638) eller hellre: staffan.ulla@swipnet.se senast den 15 oktober.

Väl mött!

Leif Yttergren

Sekreterare

Ny redaktörsduo

Vår nya redaktörsduo består sedan i våras av Amanda Creutzer och Björn Sandahl. Amanda har tidigare gjort SVIF-Nytt tillsammans med Pär Ånell. Pär ska ha stort tack för goda insatser för medlemsskriften.

SVIF-Nytts nya redaktörshalva

Björn Sandahl är 29 år gammal och uppvuxen i Stockholm. Historia och idrott har sedan barnsben varit hans stora intressen. Idrott i form av att bevittna Hammarby IF:s talrika misslyckanden och sporadiska framgångar i olika sporter, historia som rent fritidsintresse. Det var först efter något som han själv beskriver som ett mindre lyckat år som värnpliktig som han valde att läsa historia på universitetsnivå. Där övertygades Björn av Jan Lindroth att hans båda intressen faktiskt gick att kombinera och på den vägen var det.

Björn har nyligen avslutat sin forskarutbildning och skrivit en avhandling om svensk skolidrott under perioden 1960–2000. I SVIF har han varit verksam sedan 2000, först i form av redaktör för årsskriften, därefter som ansvarig för hemsidan. Sedan i våras ingår han i föreningens styrelse och tillsammans med Amanda Creutzer kommer han nu framledes att arbeta med föreningens medlemsblad.

Tidsdokumentet

Erik Bergvall om idrott som njutning

Jan Lindroth

Vem var denna Erik Bergvall? De med många år på nacken kan ha upplevt honom i hans krafts dagar som mäktig chef för Stockholms stadion (även kallad Olympiastadion). Han fungerade som denna idrottsliga riksanläggnings högste administratör från 1916 till 1945. Till den grad lierad med anläggningen var han att han bodde i klocktornet med sin familj. Därmed kunde han ha ständig uppsikt över idrottsliga – men även andra - arrangemang som utspelades på "nationalarenan". Denna position var Bergvalls förvärsarbete. Men även fritiden vigde han helhjärtat åt idrotten, då som ideell ledare – en av de otaliga. I detta dubbla idrottsengagemang överensstämde han fullständigt med sin beundrade föregångare Viktor Balck, som också levde med och för ordnade kroppsövningar snart sagt all sin vakna tid. Balck var som bekant lärare vid Gymnastiska centralinstitutet, GCI, och hade som ideell ledare mer än någon annan bidragit till att skapa det stadion där Bergvall blev chef.

Hur som helst, mest känd är Bergvall kanske ändå som ”simmargeneralen”. Han är – trots hård konkurrens – den tveklöst främsta svenska simledaren alla kategorier. På meritlistan står insatser som ryggraden i Svenska simförbundet det första kvartsseket räknat från tillkomsten 1904. Även i det internationella samarbetet gjorde han tongivande insatser, några år som ordförande i Internationella simförbundet.

De mest centrala insatserna inföll kanske ändå på två andra områden: idrottsjournalistiken och idrottsrörelsens riksledning. Han försörjde sig från och med sekelskiftet 1900 som idrottsjournalist, främst i *Nordiskt Idrottslif*. Här gjorde han publicistiska pionjärinsatser som väntar på att bli framdragna i ljuset. Och han var en av de mest tongivande i Riksidrottsförbundets överstyrelse flera decennier – en av de mest inflytelserika trotjänarna. Typiskt för hans agerande är att de utgick från en medveten uppfattning om idrottens betydelse för individ och samhälle. Att han vägledades av ideologiska utgångspunkter framgår av följande korta utdrag ur hans omfattande memoarer (s. 79–80). De publicerades 1945 under titeln *Vid målsnöret* och är fortfarande väl värda att läsas i sin helhet. Innan han själv får komma till tals skall det bara tilläggas att han levde 1880–1950

”Jag kom till insikt om vilken källa till njutning ansträngningen är. Den fysiska trötthet, som kroppsarbetet medför, är välgörande. Det finns ingenting, som kan ersätta detta. Först när man längtar efter att få anstränga sig, är man i den bästa konditionen och finner allting lätt och behagligt. Jag fick uppleva denna känsla i rikligt mått ända från Uppsalatiden, och det är behovet av kroppsrorelse, som fört mig in på sporten och vidare inom idrottslivet. Talet om andra motiv är egentligen bara prat. Ingen börjar sporta av ideella skäl. Alla göra det därför att de känna behov av kroppsrorelse och märka, att ju mera de söka tillfredsställa detta behov, dess mera växer det och dess mer njutningsrik blir kroppsrorelsen. Visst finns det folk i tusental, som arbeta ideellt för idrottsrorelsen. Men de finna njutning i att överflytta sin tro på idrotten till andra och att leda och ordna med tävlingar och övningar och allt vad därtill hör. De offra sig för andra av motiv, som i och för sig inte äro ideella, men som bli ideella just därför att de föra till offer. Men när de själva utöva idrott, är det av själviska skäl. Visst är idrotten också uppfostrande om den bedrives på rätt sätt så att den stärker moralbegreppen och härdar ande såväl som kropp. Men låt oss inte överdriva den saken. Har man inte från början moralen levande inom sig, lär inte ens ett långt drivet idrottsutövande kunna hjälpa. Idrotten kan endast stärka, åskådliggöra, härda, icke skapa av intet.

För min del hade jag inga ideella motiv för min idrottsutövning. Jag bara fick smak för idrott i pojkkåren, och sedan vandrade jag vidare och följde med utvecklingen. Jag hade lyckan att födas och leva i en tid då idrotten blev som en surdeg i ungdomens liv här i Sverige och spred sin verkan från pojke till pojke, från man till man och från kvinna till kvinna tills den hade genomsyrat allt folket och väckte dess håg för större ting.”

Artiklar

Norrmalm som klubbnamn i gamla Stockholm

Lennart Elbe, journalist och författare

Det var en gång i tiden då flertalet betydande klubbar i Stockholmsregionens idrottsliv hörde hemma i innerstaden. Vi kunde i förra numret av *Idrott*, historia samhälle läsa om Nicolai IK i Gamla Stan, som var något av en storklubb i mitten av 1920-talet med bland annat duktiga boxare, löpare, cyklister, simmare och simhoppare.

I takt med att förorterna växte ut, och till stor del fick utbredda områden med flerfamiljshus, blev förortsklubbarna allt fler och större. Många människor valde att flytta ut från innerstaden till ljusa och moderna lägenheter i förorten. En följd av det var att medlemsunderlaget för innerstadsklubbarna sjönk eller blev splittrat. Ett stort antal idrottsklubbar i Stockholms innerstad tvingades lägga ned sin verksamhet, men vissa valde i stället att flytta ut och etablera sig i förorterna.

Stadsdelar med stora inslag av nu nedlagda och mer eller mindre glömda idrottsföreningar från tidigt 1900-tal var Kungsholmen och Södermalm. Men också på Norrmalm bildades ett flertal klubbar som förtjänar att uppmärksammas. Jag vill här begränsa mig till att berätta om ett par av dessa, sådana med Norrmalm i sitt namn.

Två sådana klubbar var med när landets första officiella fotbollsserie spelades i Stockholm 1902. *Norrmalms Idrottsklubb* kom på sjätte plats i klass I och *Norrmalms Sportklubb* på fjärde plats i Klass II. Båda klubbarna hade bildats år 1900. Klass I i denna första serie vanns av Djurgårdens IF. Klass II slutade oavgjord mellan Djurgårdens andra lag och Östermalms IF, "enär snö och hårt väder omöjliggjorde dess avslutande" enligt tidningen *Nordiskt Idrottslif*.

Ungefär samtidigt dyker *Norrmalms Idrottsförening* upp i fotbollsserierna. Men den föreningen gick i juni 1904 upp i Stockholms Idrottsällskap, som spelade fotboll i Stockholmsserien fram till början av 1920-talet.

Norrmalms IK upphörde efter några år, men Norrmalms SK utvecklades till en mycket aktiv klubb med många idrotter utöver fotboll på programmet. Särskilt framgångsrik var klubben i fri idrott. Den vann DM på stafett 4 x 400 m 1904, DM i gång 1906 och deltog med framgång i anrika Sleipners terräng. Gunnar Lundberg var ordförande när klubben var som bäst. Efter några år med allsidig verksamhet avregistrerades Norrmalms SK från Riksidrottsförbundet 1911.

Olympiska spelen i Stockholm 1912 inspirerade till att många idrottsföreningar bildades, däribland *Norrmalms IF*, som då kom tillbaka som nystiftad förening efter åtta år. Nio unga män som bodde på Brunnsgränd var med från starten. Bland tongivande personligheter i föreningen var bröderna Helge och Sven Severin samt Martin Karlsson. Fri idrott, cykel, fotboll och bandy togs upp av "nya" Norrmalms IF, och antalet medlemmar ökade från nio personer år

1912 till inte mindre än 76 vid årets slut 1914. Klubben hade sin träning och vissa tävlingar på en idrottsplan som tillhörde Kungl. Livgardet till häst intill Sturevägen, och klubblokalen låg på Norrtullsgatan 17.

En nöjeskommitté inom föreningen var livaktig. Den anordnade sistnämnda år två baler och en lustresa till Sandhamn med förhyrd ångare. Klubbens handlingar förtäljer att dessa evenemang ”dock ej varit till någon ekonomisk fördel, men väl till medlemmarnas trevnad”.

Föreningen fortsatte i samma anda med årliga dansaftnar, bland annat på Hamburger Börs och Högloftet samt lustresor. Så småningom började dans-tillställningarna ge ett bra ekonomiskt

utbyte. Efter en välbesökt danskväll på Högloftet 1918 kunde styrelsen avveckla alla sina skulder, anskaffa priser till tävlingar i fri idrott och för första gången hjälpa klubbens fotbollsspelare med utrustning. År 1920 organiserade nöjeskommittén allt som allt som åtta dansaftnar.

Trevligt hade man alltså i föreningen, men idrottsresultaten var det ibland litet si och så med. Norrmalms IF ställde 1915 upp i en terränglöpning som anordnades av Klara SK och

IF Swithiod ”till vilken tre löpare anmälts, av vilka dock endast en startade, vilken sedermera måste utgå”.

I fotboll gick det däremot ganska bra för Norrmalms IF. A-laget i fotboll avancerade år 1923 till Stockholmsserien klass 1, medan B-laget året innan spelat i klass 4. Vid den här tiden hade Stockholmsserien i fotboll inte mindre än tolv klasser. Men nu närmade sig en ny samgående för Norrmalms IF. År 1924, då i stort sett bara fotbollssektionen återstod, gick föreningen upp i AIK, och fotbollslaget kom då att bilda AIK:s D-lag.

Det kan också nämnas att en klubb med namnet *Norrmalms Bollklubb* spelade i Stockholmsserien en kort tid i mitten av 1920-talet.

En klubb som föddes på nytt var också *Norrmalms Sportklubb*. Den återkom år 1923, efter 12 år, och spelade fotboll i Stockholmsserien från och med 1927 och ända in på 1950-talet. Som bäst, under mitten av 1940-talet, hörde laget hemma i klass 2. År 1953 tvingades Norrmalms SK i likhet med så många andra innerstadsklubbar att lägga ned sin verksamhet.

På tal om Norrmalm och fotboll vill jag också påminna om den på sin tid populära turneringen *Malmfotbollen*. Den pågick under åren 1941-46 och kom till för att kompensera det stora intresse för landskamper som uppstått under 1930-talet och som inte kunde tillmötesgå under andra världskriget. Malmfotbollen blev en succé direkt med stora åskådarsiffror, inte minst på grund av den mycket speciella sammansättningen av lagen. Högst fem spelare fick tillhöra division I, II och III (därav högst två från allsvenskan division I). En skolpojke måste vara med, och det krävdes också att minst tre spelare från lägre klasser än Stockholmsserien klass 1 skulle delta. Spelarna skulle vara kyrkobokförda i den stadsdel de representerade. Norrmalm vann Malmfotbollen 1945 och var uppe i fyra av de sex finaler som spelades i turneringen. Bland profiler som deltog i Norrmalms lag kan nämnas Henry ”Garvis” Carlsson, Börje Leander och Erik Almgren.

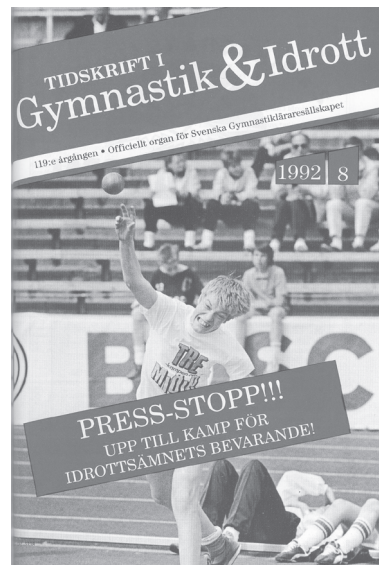
Nedrustning av idrottsämnet – myt eller verklighet?

Björn Sandahl

Det anses allmänt att idrottsämnet i skolan under de senaste decennierna har reducerats avsevärt. I synnerhet den senaste läroplansreformen, Lpo 94, anses i sammanhanget varit den stora boven i dramat. När reformen presenterades möttes den av stort motstånd från i princip samtliga berörda intressegrupper och det man motsatte sig mest var just nedskärningen av tidstilldelningen. Men har idrottsämnet "slaktat" och hur omfattande är egentligen de nedskärningar man refererar till? I denna text skall ett försök göras att belysa denna fråga.

Den schemalagda undervisningen

En studie av idrottsämnets tidstilldelning under 1900-talet visar att ämnets kvantitativa storhetstid kan dateras till år 1928. Detta år utkom den nya läroverksstadgan där ämnet tilldelades fyra lektioner om 45 minuter i veckan (Lindroth 1993). Läroverksstadgan får dock betraktas som en dagslända i sammanhanget då endast en minoritet av eleverna omfattades av denna skolform. I folk- och realskolan rekommenderades tre lektioner á 40 minuter i veckan. Detta förhållande bestod fram till 1960-talet och etablerandet av grundskolan. Sedan dess anses en kontinuerlig kvantitativ tillbakagång ha pågått, en process som anses ha kulminerat med Lpo 94 (Meckbach och Söderström 2002). Men hur är det egentligen med den saken?

Under de första decennierna efter grundskolereformen 1962 var skolans innehåll detaljreglerat i läroplanernas kursplaner. Det gällde även tidstilldelningen som reglerades av timplanen. Att exakt avgöra det föreskrivna timantalet för de olika ämnena var dock inte helt oproblematiskt då flera olika klasstyper existerade. I många av landets skolor, i synnerhet på landsorten, var antalet elever otillräckligt för att fylla hela klasser. Därför tillämpades på många håll samskolgång för barn i olika åldrar. Exakt hur vanligt detta var är oklart men i och med att denna verksamhet reglerades i timplanerna, med ett antal olika klasstyper och underkategorier som följd, var fenomenet i alla fall inte ovanligt. För dessa kunde också timplanerna skilja sig åt. Det fanns även en standardiserad timplan, för "normalklassen". Ämnets tidstilldelning enligt denna timplan sammanfattas nedan för Lgr 62 och Lgr 69 i tabell 1:

Tabell 1. Antal idrottslektioner (40 min) i läroplanernas timplaner i Lgr 62 och Lgr 69

Årskurs	Lgr 62	Lgr 69
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	3	3
5	3	3
6	3	3
7	3	3
8	3	3
9	2	3

Källa: Lgr 62 (1962), s. III+III7 och Lgr 69 (1969), s. II2+II0.

Som tabellen visar genomtyrdes undervisningen av den av fysiologer förfäktade tanken med tre undervisningstillfällen per vecka. Efter en försiktig start i lågstadiet, vilket troligen hängde samman med att elevernas unga ålder, etablerades därefter principen om tre lektioner i veckan. Lgr 69 gav också niondeklassarnas tre idrottstimmar Vidare betonade denna läroplan vikten av att inte slå samman enkeltimmar till dubbeltimmar.

Avvikelse från timplanerna förekom. Under 1960-talet anmälde exempelvis flera skolor i Stockholmsområdet att de önskade avvika från standardtimplanen. I regel gällde detta att man önskade minska antalet tillfällen från tre till två. För detta krävdes Länsskolenämndens godkännande. Det förefaller dock som om sådana fall var undantag snarare än regel (se t.ex. Stockholms läns-skolenämnds arkiv, SSA).

I 1980 års läroplan kvarstod formen med centralt formulerade timplaner och ett antal definierade klasstyper för skolor med begränsat elevantal. Detta gör att även den fortsatta jämförelsen avgränsar sig till standardklassens timplan. Utvecklingen sedan 1960-talet präglades av kontinuitet, vilket avspeglas i timplanerna. Idrottsämnetstidstilldelning i Lgr 80 summeras i tabell 2 nedan:

Tabell 2. Stadietimmar (40 min) i läroplanernas timplaner Lgr 80

Stadium	Lgr 80	Snitt/vecka
Lågstadium (årskurs 1-3)	6	2
Mellanstadium (årskurs 4-6)	9	3
Högstadium (årskurs 7-9)	9	3

Källa: Lgr 80 (1980), s. 156–157.

Principen med tre övningstillfällen per vecka var även fortsättningsvis styrande i läroplanen. De yngre elevernas idrottsundervisning fastställdes nu till två timmar i veckan för hela lågstadiet, vilket i och för sig var en ökning men som ändå visade att de yngre eleverna inte skulle belastas i samma utsträckning som de äldre.

I praktiken hade skolorna emellertid vid 1980-talets början i allt större utsträckning övergått från tre övningstillfällen i veckan till två, något som under 1960-talet endast förekommit undantagsvis. Vid mitten av 1980-talet förlades undervisningen i flertalet skolor till två tillfällen per vecka. I lågstadiet hade 46 % av alla lärare idrott vid två tillfällen i veckan i stället för de läroplansstadgade tre. I mellanstadiet hade denna siffra ökat till cirka 60 % för att i högstadiet uppgå till 78 % (Ljunggren 1985). Den extratimme som tillkom från och med årskurs 4 användes med andra ord främst för att skapa en dubbeltimme.

I Lpo 94 tilldelades ämnet 460 timmar. Det var visserligen en kraftig nedskärning av idrottsämnet. Enligt skolverkets egna beräkningar hade Lgr 80 tilldelat ämnet motsvarande 537 timmar. Jämförelserna mellan läroplanerna var inte helt rättvisa då beräkningsgrunden för tidstilldelning skiljde sig åt dem emellan. I Lgr 80 hade tiden räknats per skolvecka medan Lpo 94 räknade tiden per läsår. Jämförelsen haltade dessutom eftersom Lpo 94 gav utrymme för lokal verksamhetsinriktning. Varje skola gavs möjlighet att överföra maximalt 410 timmar från det samhällsvetenskapliga, naturvetenskapliga eller praktisk-estetiska ämnesblocket (där idrottsämnet ingick) till andra ämnen. Detta kunde antingen göras i syfte att säkerställa skolans möjlighet att uppnå de nationella målen, eller för att ge skolan möjlighet att skapa en profilerad utbildning med inriktning mot något särskilt ämnesområde. Jämkningsen fick dock inte överstiga 15 % av vad som fastställts i timplanen. Till detta kom elevens möjlighet till eget val vilket ökade (Lpo 94, 1994). Hypotetiskt kunde alltså skolans lokala inriktning och elevens eget val leda till att vissa elevgrupper kunde få mer idrottsundervisning på schemat efter reformen. Detta förutsatt att han eller hon själv inriktade sig mot ämnet och att skolan hade en uttalad profilering mot det samma.

Studier har inte desto mindre visat att idrottsämnet har tappat mark sedan den senaste reformen. I en studie från 1996 svarade 75 % av de deltagande skolorna att ämnet hade reducerats kvantitativt sedan den senaste läroplansreformen (Allert och Eriksson, 1996). Av detta skäl var det viktigt att klargöra utfallet av reformen. Tabell 3 nedan visar undervisningstiden för idrottsämnet i skolår tre, sex och nio enligt en studie genomförd 2001.

Tabell 3. Idrottsundervisningen 2001 per vecka i år 3, 6 och 9

År	Medeltal (min)	Differens från Lgr 80 (min)	Spridning
3	87	+7	40-140
6	98	-22	60-120
9	99	-21	50-120

Källa: Data från skolprojektets lärarenkät (2001).

Det är svårt att dra några entydiga slutsatser av resultatet. Klart är att idrottsundervisningen i grundskolan faktiskt har minskat som en följd av 1990-talets reformer. Det förefaller dock inte vara fråga om den dramatiska nerdragning som fruktades. Medeltalet för tredjeklassare har istället ökat något medan minskningen för sjätte- och niondeklassare är cirka 20 minuter per vecka.

Däremot visar en närmare studie av tidsstilldelningen att det finns en mycket stor spridning mellan skolorna. Många skolor har bibehållit, och vissa har till och med ökat, tidsstilldelningen till ämnet medan det på andra håll dragits ner avsevärt. Som tabell 3 visar så har vissa skolor i dagsläget i snitt mindre än en klocktimme i veckan avsatt för kroppsövningar. I dessa skolor har just det skett som många befارade, det vill säga att idrottsämnet har fått stryka på foten när skolan valt att inrikta sig på andra ämnen. Idrotten verkar därmed i praktiken åtminstone vid dessa lärosäten ha blivit en av förlorarna när skolornas frihet att själva planera verksamheten har ökat.

Friluftsdagarna

Den schemalagda undervisningen räcker dock inte för att ge en rättvis överblick över idrottsundervisningen. Vid sidan om den schemalagda undervisningen existerade friluftsdagarna, som inrättades 1928. När de infördes stadgades att mellan 15-20 dagar om året skulle avsättas för denna verksamhet. Därefter har de sakta men säkert minskats ner (under 1960-talet stadgades mellan sex och tolv dagar per år, under 1980-talet mellan fyra till åtta dagar). Kulmen på utvecklingen kom med Lpo 94 där den reserverade tiden helt avskaffades. Det blev upp till den enskilda skolan att avgöra hur mycket tid som skulle avsättas för detta.

Studier av friluftsverksamheten visar att de flesta skolor efter reformen har mellan två och fyra dagar om året (Eriksson 1996, Allert och Bergh 2000). Denna utveckling har inneburit en betydande tidsminskning för idrottsundervisningen i skolan, något som gärna förbises när man endast koncentrerar sig på den schemalagda undervisningen. Friluftsdagarna tjänade ju inte bara som reserv för idrottsämnet (även om andra aktiviteter skulle rymmas inom dessa dagars ram), de "stal" ju också tid från samtliga övriga ämnen.

Hur stor är tidsminskningen?

Man kan således drista sig till att säga att den generella nedskärning som kan noteras huvudsakligen är relaterad till friluftsdagarna medan den schemalagda undervisningen endast reducerats marginellt, dock med en tydlig polarisering mellan olika skolor.

Men hur stor är då den faktiska tidsminskningen? På grund av den ökade lokala friheten att styra verksamheten är det mycket svårt att avgöra hur stor tidsminskningen egentligen har varit. Ett annat problem är friluftsdagarna, vilka till stor del var ämnade för idrottsaktiviteter, men som också skulle innefatta studiebesök och andra aktiviteter.

Men genom en tankelek kan ett försök göras att besvara frågan. Låt oss ta en genomsnittlig elev under det sjätte skolåret på 1960-talet och jämföra denne med en motsvarande under 2000-talet. Under 1960-talet tilldelades varje skola tre gånger 40 minuter idrott i veckan samt sex till tolv friluftsdagar. Låt säga att

den genomsnittliga skolan hade nio friluftsdagar om året. Den genomsnittliga friluftsdagen är sex timmar lång vilket ger 54 timmar om året. Då ett läsår är ungefär 35 veckor långt ger detta ungefär en och en halv timma i veckan. Under 1960-talet hade således en genomsnittlig grundskoleelev cirka 210 minuter fysisk aktivitet i veckan. Efter Lpo 94 har detta förändrats. Av resultaten från skolprojektet kan man säga att en genomsnittlig elev har cirka 100 minuter schemalagd idrott i veckan. Utöver det kommer två till fyra friluftsdagar per år. Om man räknar på tre dagar i snitt per år ger detta totalt arton timmar, eller ungefär en halv klocktimme i veckan. Detta ger totalt cirka 130 minuter idrott i veckan.

Om dessa beräkningar är korrekta skulle det innebära att den genomsnittliga tidsminskningen för sjätteklassare sedan 1960-talet kan bestämmas till 38 procent. Här måste dock noteras att de stora variationerna mellan olika skolor, som var en följd av Lpo 94, gör att minskningen i vissa fall är mindre, i andra fall ännu större. Av detta följer att de som hävdar idrottsundervisningens kvantitativa nedrustning uppenbarligen har visst stöd för sina argument.

Referenser

Otryckta källor

Skolprojektets lärarenkät (2001)

Stockholms stadsarkiv (SSA): Stockholms läns skolenämns arkiv

Litteratur

Allert, Lars och Bergh, Stefan, *Idrotten i Grundskolan* (2000)

Eriksson, Sten, *En beskrivning av idrotten i skolan 1996*, Stockholm (1996)

Lindroth, Jan, *Gymnastik med Lek och Idrott*, Stockholm (1993)

Ljunggren, Stina, *Idrott i Skolan*, Stockholm (1985)

Läroplan för grundskolan – Lgr 62, Stockholm (1962)

Läroplan för grundskolan – Lgr 69, Stockholm (1969)

Läroplan för grundskolan – Lgr 80, Stockholm (1980)

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet – Lpo 94, Stockholm (1994)

Meckbach, Jane och Söderström, Suzanne, "Kärt barn har många namn – idrott och hälsa i grundskolan", *Pedagogiska perspektiv på idrott*, Engström, Lars-Magnus och Redelius, Karin (Red.), Stockholm (2002)

Sandahl, Björn, "Ett ämne för vem?", *Mellan nytta och nöje*, Redelius, Karin och Larsson, Håkan (Red.), Stockholm (2004)

Undervisningsplan för rikets folkskolor, Stockholm (1955)

Ny avhandling

Karin Wikberg: *Amatör eller professionist? Studier rörande amatörfrågan i svensk tävlingsidrott 1903–1967* Författaren har tidigare presenterats i SVIF-nytt nr 1/2002.

Syftet med avhandlingen har varit att studera amatörfrågan inom svensk tävlingsidrott åren 1903–1967, främst Sveriges Riksidrottsförbunds (RF) agerande i frågan, eftersom RF genom sina bestämmelser bekände sig till amatöridrott i egenskap av ledande organisation. Som bakgrund ingår en studie rörande dels den anglosaxiska amatöridrottens tidiga utveckling, dels den svenska idrottsrörelsens inledningsfas ca 1870–1900.

Huvuduppgiften har varit att fastställa amatörfrågans position mellan amatörism och professionalism. Fyra huvudfrågor, som också fått styra kapitlens disposition, har utkristalliserats: 1) Vad innebar idrottens amatörism? Vilka motiv låg bakom och hur utvecklades regelverket? 2) Vilka betydelsefulla konflikter (rättsfall, praktiker) inträffade med amatörismen som grund och vilka konsekvenser fick de? 3) Hur ställde sig olika opinioner? Vilka argument framfördes för och emot? 4) På vilket sätt speglar amatörfrågan idrottsrörelsens autonomi, ideologi och positionering inom spänningsfältet mellan maktsträvan och ideal/moral? Här uppmärksammas begreppen *parallellsystem* och *blandsystem*. Det förra avser en renodling av amatöristisk och professionell tävlingsidrott sida vid sida i en eller i var sina organisationer. Det senare utgör en blandning av amatöristiska och professionella inslag inom en och samma organisation. En svårighet att tillämpa dessa begrepp har legat i att man i debatten sällan klargjorde hur man konkret ville att tävlingsidrotten skulle organiseras. Men i grova drag bidrar motsatsparet till att karakterisera den svenska tävlingsidrotten i jämförelse med den utomnordiska.

Idrottsamatörismens komplexitet har illustrerats med hjälp av fyra aspekter: 1) den *moraliska* (etik/moral), 2) den *sociala* (klass/yrke), 3) den *ekonomiska* (inkomst/utgiftskompensation) och 4) den *perifera* (etnicitet/traditionalism). Genom dessa aspekter har amatörfrågans innehåll och förskjut-

ningar i tyngdpunkt belysts. Undersökningen har utgått från tre teser: att amatörfrågan hade stor *omfattning och betydelse, komplexitet och unicitet*. Det främsta beviset utgör 1940-talets amatörräfst, en mycket omfattande och komplicerad uppgörelse utan motsvarighet på annat håll vare sig inom eller utanför idrottens värld. Men amatörfrågan sysselsatte kontinuerligt idrottsrörelsens ledning. De uppsatta reglerna satte strikta gränser för hela den RF-organiserade tävlingsidrottens utformning i praktiken.

Huvudfrågorna har belysts på tre områden, som i stort sett gått igen konsekvent i undersökningen: *reglementeringen* (som svarar mot frågan vad idrottsamatörismen innehöll), *praktiken* (som belyser konsekvenserna) och *opinionen* (som belyser argumenteringen och utvecklingens orsaker).

Avhandlingen lyfter också fram ett antal kända och okända "amatörfall" inom tävlingsidrotten. Det mest kända och spektakulära utgörs av 1940-talets stora amatörräfst (även benämnd proffsrafsten) då de tre medeldistanslöparna Gunder Hägg, Arne Andersson och Henry Kälarne avstängdes på livstid. I början av 1960-talet avstängdes den "siste amatören" (?) Dan Waern; en livstidsavstängning som gjordes utan den svenska idrottsrörelsens medgivande.

Nedanstående text "*Jag har inte råd att vara amatör...*" har hämtats ur avhandlingen och publiceras med författarens tillstånd. Boken kan köpas via www.sisuidrottsbocker.se eller genom författaren själv karin_wikberg@hotmail.com.

"Jag har inte råd att vara amatör..."

Karin Wikberg

Från mitten av 1950-talet dominerades svensk medeldistanslöpning av en person: Dan Waern. Han satte åtskilliga svenska rekord och tre världsrekord. Svältfödda inhemska föreningsarrangörer fick ett dragplåster som gav positiva utslag i publik och ekonomi. Men envisa rykten gjorde gällande att Waern tagit emot otillåtna ersättningar. Enligt en tidningsartikel 1960 hade han sagt sig inte ha råd "*att vara amatör*"¹ Hur agerade ansvariga instanser i detta läge? Hur utfaller en jämförelse med motsvarande situation på 1940-talet?

Närmast berört var Svenska friidrottsförbundet. I november 1960 tillsattes en "amatörutredningskommitté" med uppgift att se över situationen och komma med förslag till åtgärder. IAAF lär ha varit informerad. I maj 1961 redovisades uppdraget och vissa beslut togs. Styrelsens uppfattning var dock att man bäst tjänade alla intressen genom att se framåt och inte bakåt.² En ny amatörräfst var det man minst önskade sig. Fallet Waern tycks av protokollen att döma inte heller ha diskuterats på förbunds- och styrelsemöten. När det togs upp skedde det så gott som genomgående på lägre nivå, inom friidrottsförbundets verkställande utskott.³ I juni 1961 lämnade en tillsatt revisionskommitté sitt resultat angående vissa föreningars utbetalningar till Waern vid tävlingar 1960.⁴

Det ledde till att friidrottsförbundets styrelse följande månad gav Waern en varning. I sin presskommuniké konstaterade förbundsstyrelsen att Waern mottagit ersättningar som *“i vissa fall utgått med relativt höga belopp”* men inte större än vad andra elitidrottsmän utomlands mottagit utan att de blivit bestraffade.⁵ Beslutet innebar i praktiken ett frikännande. Samtidigt pågick en utredning i avsikt att ta upp saken efter *“finnkampen”*, årets viktigaste tävling.⁶ Uppläggningen är tydlig: initialt mildast tänkbara påföljd, deltagande i landskampen, därefter fortsatt övervägande.

I detta skede slog IAAF, den internationella federationen för friidrott, till. I början av september, några dagar före landskampen, avstängdes Waern med omedelbar verkan från all internationell tävlan.⁷ Med detta överraskande beslut hamnade det svenska friidrottsförbundet i en återvändsgränd. Man var angelägen om att behålla initiativet och visa sitt allvar. Resultatet blev att Waern avstängdes på två år. Man begärde att IAAF skulle fastställa domen vid sin kongress nästa sommar. Vidare framhölls att Waern återbetalat otillåtna pengar och att detta i liknande utländska fall bedömts som en förmildrande omständighet. Men IAAF konstaterade att Waern uppenbart brutit mot *“eligibility rules”* varför det inte fanns utrymme för mildare tolkning. Waern blev diskvalificerad på livstid.⁸

Våren 1963 gjorde friidrottsförbundet försök att få Waern förklarad som *“nationell amatör”*, en möjlighet som fanns före andra världskriget. Framstöten misslyckades, mycket tack vare danska protester och IAAF:s traditionellt stränga hållning. Brevväxling i ärendet visar bl.a. på den svenska friidrottsledningens trevande agerande.⁹ I botten låg egenintresset: att få en publikdragande löparstjärna tillbaka till arenorna. Däremot tycks man inte på ett allmännare plan ha diskuterat amatöridealets berättigande. Utrymmet för att få gehör för nationella tolkningar var obefintligt.

Liksom på 1940-talet uppmärksammades även ledarnas roll. Framför allt diskuterades kontrollåtgärder beträffande tävlingsarrangörer efter den tid varningen utdelades. En mindre ledarräfst vidtog. Flera graverande omständigheter kom fram. De visar att arrangörerna inte tagit varningen på allvar.¹⁰ Men domarna blev milda: tre föreningar och fem ledare fick *“tillrättavisningar”*. Dessutom ådömdes Oxelösunds sportklubb, en av de tillrättavisade föreningarna, som kollektivt straff att klubben avstängdes från internationella arrangemang 1962, rimligen en överkomlig inskränkning. Påföljderna medförde att såväl föreningar som ledare i stort sett slapp bestraffningar.¹¹ Den milda behandlingen understryks av att granskningen, till skillnad från 1940-talets räfst, inte gick längre tillbaka i tiden. Men gemensamt med denna räfst har ansvarsträskandet i det, att den aktive drabbades långt hårdare än ledarna.

Hur agerade RF i Waern-fallet? Svaret är givet. Man agerade inte alls. Varken riksidrottsmötet eller riksidrottsstyrelsen (RIS) ingrep. Man beklagade visserligen livstidsavstängningen. Men när friidrottsförbundet begärde stöd för att mildra domen, lämnades det att agera på egen hand.¹² Inte heller uttalade sig RF officiellt. Vidare saknades i detta sammanhang det inslag av amatöridea-

lism från tongivande RF-ledares sida som kunde iakttagas tidigare. Iakttagelserna kompletterar tidigare exempel på att nya stämningar och rollfördelningar inträtt från 1900-talets mitt.

Till skillnad från 1940-talets amatörräfst aktualiserade Waern-fallet skattefrågan. Redan under våren 1961 började skattemyndigheterna intressera sig för löparens inkomster. Till och med friidrottsförbundet hjälpte till med att samla in uppgifter från olika arrangörer.¹³ Stadionklubbarna erkände att de under år 1959 betalat Waern 5.000 kronor för fem tävlingar.¹⁴ Utifrån dagspressens skrivelser kan konstateras att frågan tilldrog sig mycket stort intresse, många gånger stora förstasidesrubriker. Friidrottsförbundets hemligstämplade utredning togs i beslag av kriminalpolisens skatteavdelning i Stockholm. Enligt taxeringsmyndighetens i Göteborg anmälan till åklagarmyndigheten var Waern skäligen misstänkt för falskdeklaration. Det rörde inkomster från 1959 och framåt.¹⁵

Jag avstår från att gå djupare in i Waerns skatteaffärer, de skulle i förlängningen leda in i skattemyndigheternas arkiv. Även om amatörbrottens skattemässiga konsekvenser ligger utanför avhandlingens huvudundersökning kan man ställa frågan varför de aktualiserades i Waern-fallet och inte när det gällde Hägg m.fl.? Waernutredningens hemliga handlingar beslagtogs av polis medan amatörräfstens handlingar (med alla hemligstämplade sifferuppgifter) gömdes undan i idrottsrörelsens arkiv. Som tidigare nämnts (6.3.6) pågick två skatteutredningar parallellt med amatörräfstens; den ena (nöjesskatten) blev klar strax före amatörräfstens avgörande domslut och den andra (inkomstskatten) två år senare.

1940-talets skatteutredningar och amatörräfstens var obekväma och känsliga för idrottsrörelsen. Det fanns en uttalad ovilja mot generell beskattning från idrottsrörelsens sida och man var emot nöjesskatt på idrottsevenemang. Det låg inte i idrottsledningens intresse att föra amatörräfstens ekonomiska resultat vidare till samhällets skattemyndigheter eller rättssystem. Situationen i början av 1960-talet var annorlunda. Det generella skattesystemet var beprövat, den solidariska skattepolitiken accepterad, alla skulle betala skatt på sina inkomster. Här fanns dessutom en löparstjärna, Dan Waern, som redan 1960 offentligt deklarerat att han inte hade råd att vara amatör. Idrottsrörelsens vilja att "skydda" en elitidrottsman var också mindre. Stadionklubbarnas ordförande, Sven Frohm, ansåg t.o.m. att Waern fick skylla sig själv eftersom han talat ut i veckopressen och att han själv var ansvarig för sin deklaration.¹⁶ RF engagerade sig inte i fallet och friidrottsförbundets agerande sommaren 1961 visar att den kommande landskampens resultat var viktigare än kampen mot IAAF.

Helhetsintrycket visar att idrottsrörelsens autonomisträvanden hade nått en gräns, relationerna med stat och kommun var viktiga. Samtidigt avslöjade Waern-fallet samma dubbelmoral under amatörräfstens; villigt betalades "svarta" pengar ut till publikdragande idrottsstjärnor i strid med gällande regler. Det blev ett dilemma för den enskilde idrottsutövaren: om denne tog upp extrainkomsterna i deklarationen avslöjades inte bara brott mot förbundets amatörbestämmelser utan även de arrangörer som betalade ut pengarna. Vem skulle då våga

betala ut den välbehövliga extrainkomsten? Även tävlingsarrangörerna löd indirekt under bestämmelserna, eftersom dessa stipulerade vilka ersättningar en idrottsman hade rätt till. En revision av tävlingsarrangörernas inkomster riskerade avslöja penningtransaktionen och då skulle såväl arrangörer som den aktive misstänkas för skattebrott. Amatöridealet utgjorde inte bara en broms mot tävlingsidrottens utveckling, det hindrade också öppenhet och ärlighet. Det klassiska gentlemanidealet hade blivit en önskad grogrund för dubbelmoral.

Noter

- 1 Persson & Pettersson 1995, s. 376f. Se även Sven Lindhagen, *Dan Waern. Vägen till drömmilen* (1960), som ger en god bild av Waerns karriär.
- 2 Persson & Pettersson 1995, s. 377.
- 3 Waern-fallet diskuterades inom Friidrottsförbundets (FriF) verkställande utskott (VU) 31/7, 1/9, 4/9, 5/9, 10/9, 13/9, 10/10, 6/12 1961 samt 19/3 och 27/9 1962.
- 4 FriF:s VU-protokoll 8/6 1961, §§2-3.
- 5 SvD 16/7 1961, s. 13.
- 6 FriF:s styrelseprotokoll 15/7 1961. FriF:s VU-protokoll 1/9 1961, §1.
- 7 FriF:s VU-protokoll 4/9 1961, §2A.
- 8 IAAF:s 23:e kongress, 12, 17-18 september 1962 i Belgrad. Fallet Waern togs upp under p. 13 enligt skrivelse från friidrottsförbundets ordförande Nils Carlus till The Council of the *International Amateur Athletic Federation* (IAAF) 1/9 1962. Kopior från IAAF:s arkiv, Monaco. Jämför FriF:s VU-protokoll 27/9 1962, §3, där det meddelades att FriF:s förslag om diskvalifikation på två år inte ens togs upp till behandling vid kongressen.
- 9 Skrivelse från Dansk Athletic Forbund (E. Rose) till IAAF (Donald Pain) 27/4 1963. Skrivelse från IAAF (F.W. Holder) till Dansk Athletic Forbund (E. Rose) 8/5 1963. Skrivelse från Lord Exeter till friidrottsförbundet 8/5 1963. Skrivelse från Jacob Lindahl till "David" (= D.G. Caswell) 12/5 1963. Skrivelse från F.W. Holder (signaturen oläslig, men sammanhanget visar avsändare) till Lord Exeter 15/5 1963. Skrivelse från F.W. Holder till E. Rose (Danmark), odaterad (men omnämns som förslag i föregående skrivelse). Kopior från IAAF:s arkiv, Monaco.
- 10 FriF:s VU-protokoll 13/9 1961, §1. Se även FriF:s VU-protokoll 8/6 1961, §2. Följande tävlingar uppmärksammades i ledarräfsten: Kristinehamn 29/7, Malmö 4/8, Mjölby 13/8, Lund 15/8, Hässleholm 16/8, Trelleborg 18/8 och Oxelösund 27/8 1961. FriF:s VU-protokoll 22/1 1962, §6.
- 11 FriF:s VU-protokoll 5/2 1962, §9. "Tillrättavisning" och övriga påföljder beslöts med hänvisning till RF:s stadgar, §17, p. 14.
- 12 Enligt skrivelse från Jacob Lindahl till "David" (= D.G. Caswell) den 12/5 1963. Kopia från IAAF:s arkiv, Monaco.
- 13 FriF:s VU-protokoll 8/6 1961, §§2-3.
- 14 Ny Tid 15/7 1961 "Varför tvangs ledarna ange överbetald Waern?".
- 15 Se t.ex. SvD 16/7, 1/9, 5/9, 6/9 1961. DN 1/9 1961. GP 7/9 1961. ST 15/7, 1/9, 2/9, 5/9, 8/9 1961. Arbetet 1/9, 5/9, 7/9, 8/9 1961. Ny Tid 30/6, 7/7, 11/7, 15/7, 8/9 1961. Ny Dag 14/7, 2/9 1961.
- 16 Ny Tid 15/7 1961 "Varför tvangs ledarna ange överbetald Waern?".

Recension

Olympiska minnen – en recension av Dick Pounds "Inside the Olympics"

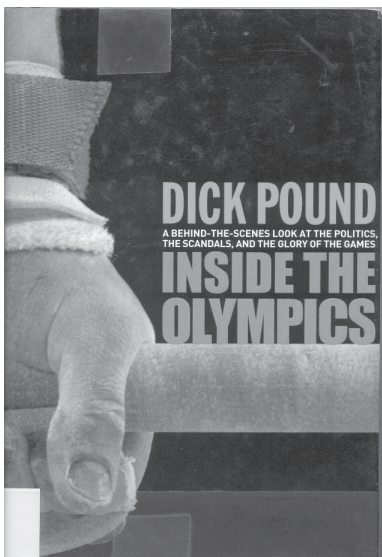
Björn Sandahl

För de som har någorlunda kännedom om den olympiska rörelsen torde Dick (Richard W.) Pounds namn kännas välbekant. Denne kanadensare har onekligen en imponerande meritlista med över 25 år av tjänst i den Internationella olympiska kommittén. Pound var den som sattes att utreda de påstådda korruptionsskandalerna inom IOK i samband med Salt Lake City-skandalen och är för närvarande ordförande för WADA – The World Anti-Doping Agency.

Nu har han också skrivit en bok om den olympiska rörelsen. Det är inte fråga om en översikt över de olympiska spelens historia, inte heller en redogörelse av hans egen bana inom den olympiska rörelsen. Istället är det fråga om en redogörelse för olika aktuella teman och problem där Pound blandar egna erfarenheter med en mer övergripande redogörelse över händelseutvecklingen. Pound skriver inte för den oinsatte läsaren och många av de händelser som beskrivs avser en målgrupp som redan har grundläggande kunskaper om spelen och dess bakgrund.

Boken är indelad i totalt nio kapitel, samt inledning och avslutning. I dessa kapitel får vi följa flera centrala aspekter av den olympiska rörelsens framväxt och utveckling. I kapitel ett diskuteras sommarspelen i Aten 2004 och de händelser som ledde fram till att spelen återigen placerades i den moderna olympiska rörelsens "hem". Man får bland annat följa de turer som gjorde att Aten

berövades på 1996 års sommarspel, 100-års jubileet av de första moderna spelen. De följande kapitlen kan sägas vara indelade i tre teman. Först kommer ett avsnitt om regler och regelbrott. Kapitel två handlar om domare och bedömningar under OS, kapitel tre om dopning. Därefter följer två kapitel med inriktning mot politiska händelser; kapitel fyra inriktar sig på politik och terror, kapitel fem på mänskliga rättighetsfrågor. Avslutningsvis följer ett antal kapitel med fokus på ekonomi. Kapitel sex handlar om sponsorfrågor, kapitel sju om TV-rättigheter och försäljning av dessa. I kapitel åtta tar sig Pound an den ständigt aktuella frågan om val av värdstäder för de olympiska spelen och i

det avslutande kapitlet redogörs för händelserna under Samaranchs ordförandeperiod och överlämnandet till den nye IOK-presidenten Jacques Rogge.

Pound skriver i regel utifrån egna erfarenheter och minnen. I kapitlet om domare och bedömningar tas exempelvis avstamp i skridskotävlingarna i Salt Lake City, där ett kanadensiskt par uppenbart blev bestulna på sin guldmedalj efter en domarskandal. Här får man följa hela den process som ledde fram till det märkliga beslutet att dela ut dubbla guldmedaljer, dels till det ryska par som "vann", dels till de bestulna kanadensarna. Utifrån denna händelse följer sedan en mer principiell diskussion om det aktuella fenomenet. Detta upplägg återkommer i flera kapitel, i avsnittet om dopning är Ben Johnson-skandalen i fokus, och så vidare.

Detta grepp är både Pounds styrka och svaghet. Hans erfarenhet av den olympiska rörelsen och det faktum att han själv bevittnad och varit medverkande vid många av de händelser som beskrivs gör att boken i många fall ger intressanta "behind-the-scenes" av hur den olympiska rörelsen fungerar. Han framträder förvisso som en försvarare av den olympiska rörelsen som sådan, konstigt vore väl annars, men förmår i sin framställning problematisera händelseförlopp och sätta in dem i ett större sammanhang. Här ges exempelvis möjlighet att i detalj följa hur det egentligen gick till när Ben Johnson avslöjades i Seoul 1988 och hur vissa personer i IOK:s innersta krets hanterade frågan.

Det personliga anslaget får som sagt också andra konsekvenser. Som läsare ställer man sig naturligtvis frågan exakt vad för bild som egentligen kommer fram i Pounds ord. När utgångspunkten blir personlig måste man också fråga sig vilket värde det händelseförlopp som beskrivs egentligen har. Pound beskriver händelserna så som han uppfattade dem utifrån den information han själv hade. Det spel som pågick vid sidan av honom själv kommer man inte åt, vilket gör att det vi får till skänks är brottstycken av händelser.

Nog är detta naturligt med tanke på hur boken är skriven, men nog hade det varit intressant om Pound också hade tagit större hänsyn till andra källor och beskrivningar av händelserna i sin egen framställning? Nu blir resultatet ett inifrånperspektiv som förvisso bjuder en hel del insikt i den olympiska rörelsen, men som också lider av brist på översikt och jämförelser med andra, alternativa, beskrivningar av händelserna.

Överlag blir dock omdömet positivt. Boken bjuder på en hel del förvecklingar och överraskningar som i alla fall för min del tidigare inte var kända. Den är därför att rekommendera för alla som redan har vissa kunskaper om OS och olympisk historia. För den som förkovrar sig i området för första gången rekommenderas dock att man först tar del av en mer grundläggande bok på området. Annars riskerar Pounds berättelse att te sig fragmentarisk och svårsmält.

Blandat smått och gott

IH blir åter GIH

– Det är med stor glädje som vi idag har tagit emot regeringens beslut om att låta Sveriges enda självständiga idrottshögskola från den 1 oktober i år få ta tillbaka sitt gamla namn och kännetecken 'GIH', säger professor Mats Ericson, rektor för Idrottshögskolan i Stockholm.

År 1813 inrättades under Per Henrik Lings ledning Kungliga Gymnastiska Centralinstitutet, GCI med geografisk placering vid nuvarande Sergels torg i Stockholm. År 1944 flyttades verksamheten till att ligga invid Stockholm Stadions norra ände där verksamheten ännu idag är belägen. År 1966 byttes namnet mot Gymnastik och Idrottshögskolan, GIH.

Efter högskolereformen 1977 var GIH en del av Lärarhögskolan för att år 1992 återigen bli självständig högskola under det nya namnet, Idrottshögskolan i Stockholm. Av många olika skäl har dock det nya namnet under det dryga decennium som gått, aldrig riktigt bitit sig fast i allmänhetens medvetande varför en återgång till det tidigare namnet GIH, med regeringens godkännande nu sker.

Idrottshistoriskt symposium i Malmö

Den 10–11 november anordnas ett idrottshistoriskt symposium i Malmö. Arrangemanget är ett samarbete på nordisk nivå mellan Malmö Stad, Idrottsmuseet och Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande. Årets arrangemang är det fjärde i ordningen och har temat "Idrottens attraktivitet". För ytterligare information, kontakta idrottsmuseet@malmo.se.

Manusstopp nr 1:2006 är den 15 januari 2006

Komplettera din serie av föreningens årsskrift
Idrott, historia och samhälle 1983–2004

Pris: 5 böcker 125 kr, 10 böcker 200 kr,
1–4 böcker 30 kr/styck (porto tillkommer)

Ange önskade årgångar 1983–2004. Årsboken 1990 innehåller ämnesregister över alla tidigare publicerade artiklar.

Betala till Pg 93 57 70-8
c/o Kerry Kempe, Tuvgatan 15, 589 57 Linköping
Telefon 013-15 38 38

